

никает для современного студенчества как противоречие требований одного и нескольких агентов. Неопределенность затрудняет процесс социального выбора и принятия социальных норм. Проверено предположение о наличии корреляционной связи между мотивацией достижения успеха и толерантностью к неопределенности студенческой молодежи.

Ключевые слова: социализация, ситуация неопределенности, толерантность к неопределенности

EFFECTS ON THE SITUATION OF UNCERTAINTY SOCIALIZATION PROCESS MODERN UKRAINIAN YOUTH

L. OMEL'CHENKO, PhD, associate professor of Department of Social Work and Psychology, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

Summary. *The problem of influence of ambiguity on the process of socialization of modern students is examined in the article. It was revealed that the uncertainty in the process of socialization is for modern students as contrary to the requirements of one and several agents of socialization. Uncertainty complicates the process of social selection and adoption of social norms. It tests the hypothesis of a correlation between motivation to succeed, and uncertainty avoidance students.*

Key words: socialization, the ambiguity, situation of ambiguity, tolerance of ambiguity

УДК 347.61:316.485

ДОСЛІДЖЕННЯ ПОДРУЖНИХ КОНФЛІКТІВ У МОЛОДИХ СІМ'ЯХ

О.В. ПОЛОЗЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної роботи та психології, Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті висвітлено основні причини і фактори виникнення подружніх конфліктів у молодих сім'ях, акцентовано увагу на їх типових проявах, досліджено стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, ступінь задоволеності-незадоволеності шлюбом, окреслено форми й методи корекції порушень міжособистісних стосунків, які допоможуть попередити та подолати подружні конфлікти в молодих сім'ях.*

Ключові слова: подружній конфлікт, молода сім'я, причини конфліктів

Постановка проблеми в загальному вигляді. Фундаментом здорового суспільства та його гармонійного розвитку є щаслива сім'я. Нині інститут сім'ї переживає справжню кризу, що пов'язано, як зі зміною морально-етичних орієнтирів, втратою сімейних цінностей, престижу сімейного способу життя, так із негативним впливом економічної кризи в країні. Криза сім'ї як інституту стала очевидною наприкінці ХХ ст. Сучасна сім'я переживає трансформації і

© О. В. Полозенко, 2015

виявляє ознаки свого неблагополуччя, у вигляді високого рівня розлучень, неповних сімей, зниження народжуваності, витіснення традиційного шлюбу консенсуальними та одностатевими шлюбами.

Як правило, сім'ї створюються в молодому віці. Молода сім'я є менш стійкою, оскільки третина всіх розлучень припадає на сім'ї, які проіснували менше року. Така сім'я менш адаптована до соціально-економічних і суспільних змін, на відміну від сім'ї зі стажем. Діти народжуються переважно також в молодих сім'ях. При цьому молоді сім'ї перебувають у більш складному матеріальному становищі, не мають житла та потребують підтримки з боку держави. Такі фактори, як малодітність, демократизація сімейної моралі, емансипація жінки, особиста свобода в шлюбі призвели до формування у подружніх пар ліберального відношення щодо розірвання шлюбу на початковій стадії його існування. На думку С. Ничипоренко, найбільш яскраво готовність до розлучення й відсутність відповідальності за майбутнє шлюбу проявляються в проблемних і конфліктних сім'ях [1, с. 103].

Мета статті – виявити причини і фактори виникнення подружніх конфліктів, стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, ступінь задоволеності-незадоволеності шлюбом, окреслити форми й методи корекції порушень міжособистісних стосунків, які допоможуть попередити та подолати подружні конфлікти в молодих сім'ях.

Аналіз публікацій свідчить, що проблеми молоді сім'ї досліджували Т. Алексеєнко, О. Бондарчук, В. Береговий, В. Бойко, Є. Виноградська, Л. Волинець, І. Гребенніков, О. Докуніна, З. Кісарчук, С. Ковальов, В. Меншутін, Г. Оніщенко, В. Постовий, В. Торохтій, Ю. Якубова та ін. Конфлікти в сім'ях є предметом дослідження таких науковців, як М. Авсієвич, Л. Алексеєва, Г. Безсонова, Г. Богданов, Л. Богданович, Т. Бочкарьова, І. Грабська, Н. Гришина, С. Ємельянов, В. Заслуженюк, С. Ковальов, Т. Козирєв, А. Кочетов, Л. Мельник, Л. Омельченко, В. Семиченко, В. Сисенко та ін.

Виклад основного матеріалу. Вперше поняття «молода сім'я» з'явилося у наукових джерелах та офіційних документах на початку 80-х років минулого століття, коли політика СРСР щодо сім'ї була спрямована на підвищення рівня народжуваності та зниження кількості розлучень, значна частина яких відбувалась у сім'ях, які існували лише 1-3 роки.

Варто розмежовувати поняття «молодий шлюб» і «молода сім'я», оскільки поняття «сім'я» ширше, ніж «шлюб». Сім'я – найважливіша форма організації особистісного побуту, заснована на подружньому союзі (шлюбі) та родинних зв'язках між батьками і дітьми, братами і сестрами та іншими родичами, які живуть разом і ведуть спільне господарство. Шлюб – це форма стосунків між чоловіком і дружиною, що історично змінюється і через яку суспільство упорядковує і санкціонує їх статеве життя, а також вбачає їх подружні та батьківські права і обов'язки [2, с. 28].

А. Капська визначає молоду сім'ю як соціальну групу, у якій вік чоловіка та дружини не перевищує 35 років; формується на визначенні юридичної форми шлюбу або співжиття на підставі взаємодовіри; здійснює життєдіяльність на основі спільного побуту, матеріально-економічної взаємодії, народженні і вихованні дітей [3, с. 35].

На думку О. Зуйкової та Н. Кузнецової, молода сім'я – це сім'я зі стажем спільного життя до 3-х років, за умови, що чоловік і дружина знаходяться у першому шлюбі й їх вік не перевищує 30 років [4, с. 36].

М. Мацьківський та Т. Гурко притримуються попередньої точки зору щодо віку чоловіка і дружини та черговості шлюбу, однак зазначають, що молодю вважається така сім'я, стаж спільного життя якої становить від 3 до 5 років. Науковці обґрунтовують це тим, що як правило, саме в зазначений період сім'я має щонайменше одну дитину і таким чином завершується один із етапів формування сім'ї як такої [5, с. 16].

В. Постовий зазначає, що молода сім'я характеризується відчутною зміною умов духовного спілкування щонайменше двох людей незалежно від їх віку, поєднанням їх економічної взаємодії, що позначається на створенні матеріальної бази сім'ї, активному дітонародженні та освоєнні виховної функції [6, с. 32].

Складність визначення поняття «молода сім'я» пов'язана з тим, що вік тих, що беруть шлюб, має широкий діапазон. Науковці пропонують брати за основу тривалість подружнього життя [7, с. 24]. Як видно з розглянутих вище визначень, переважно основною ознакою молоді сім'ї виступає молодий вік подружжя – до 30 років, тобто дослідники виходять із загальноприйнятого в наукових джерелах і законодавчих актах поняття молодь, до якої відносяться молоді люди від 16 до 30 років. Зважаючи на викладене вище, у нашому дослідженні молода сім'я – це сім'я, в якій вік чоловіка і дружини не перевищує 30 років, вони перебувають в першому шлюбі тривалістю до 5 років включно.

В умовах сімейних взаємостосунків виникають конфлікти з метою подолання розбіжностей для формування спільних поглядів на сім'ю через соціально-психологічні та психофізіологічні відмінності між подружжям. Тому подружній конфлікт можна розглядати як особливий вид спілкування подружжя, спрямований на розв'язання протиріччя, що виник між шлюбними партнерами, і виявляється у вигляді неузгодження їх поглядів, потреб, мотивів і вчинків. Водночас він може розглядатися як крайня форма загострення такого протиріччя між подружжям. Сімейні конфлікти є однією із найпоширеніших форм конфліктів. За оцінками фахівців у 80-85% сімей відбуваються конфлікти. Проаналізуємо трактування даного явища науковцями. На думку Г. Козирева, сімейні конфлікти – це протистояння (протистояння) між членами сім'ї на основі зіткнення протилежних мотивів і поглядів [8, с. 25]. В. Левкович і О. Зуськова розуміють сімейний конфлікт як складне явище, що охоплює різні рівні взаємодії членів сім'ї [9, с. 118]. Він може виникати і перебігати на різних стосунків подружжя, нереалізуючись певний час у їхній поведінці (стадія прихованого конфлікту). Наприклад, недовіра, незадоволення, байдужість можуть певний час не проявлятися у спілкуванні подружжя як сукупності актів поведінки. Загострення взаємостосунків призводить до того, що конфлікт охоплює сферу їхнього спілкування, виявляючись у різноманітних формах конфліктної поведінки (вербальної або невербальної). Перехід конфлікту на поведінковий рівень свідчить про його загострення і переростання з прихованої стадії у відкриту.

Характеризуючи поняття «сімейний конфлікт», варто акцентувати увагу на їх основних особливостях. Зокрема, Г. Козирев [8, с. 34] виділяє такі особливості даного явища:

1. Основний зміст сімейних конфліктів становлять як міжособистісні стосунки (любов, кровна спорідненість), так і правові та моральні обов'язки, пов'язані з реалізацією таких функцій, як: репродуктивна, виховна, господарсько-економічна, рекреаційна, комунікативна і регулятивна.

2. Причинами виникнення конфліктів є відхилення у поведінці членів сім'ї, наявність різних інтересів, можливостей, бажань, матеріальні проблеми, дисгармонія у стосунках і спілкуванні тощо.

3. Динаміка (виникнення конфліктної ситуації, усвідомлення конфліктної ситуації, відкрите протистояння, вирішення конфлікту й емоційне переживання конфлікту) і форми перебігу сімейних конфліктів. Такі конфлікти відрізняються підвищеною емоційністю, швидкістю перебігу кожного з етапів, формами протистояння (докори, сварки, сімейні скандали, порушення спілкування, приниження), а також способами їх вирішення (примирення, досягнення згоди, пристосування взаємин на основі обопільних поступок, розлучення).

4. Провокують виникнення різноманітних захворювань членів сім'ї, особливо дітей.

Як зазначає І. Вітенко [10, с. 227] виділяють такі типи сімейних конфліктів:

1. На підставі домінування, коли одному з партнерів необхідне публічне визнання його лідерства.

2. Конфлікти з приводу турботи й опіки, які визначаються недостатньою здатністю партнерів задовольняти потребу один одного. При цьому можливі такі варіанти поведінки: а) один із подружжя очікує, що необхідна йому атмосфера буде повністю створена іншим; б) потреба у самоствердженні одного з партнерів проявляється у прагненні до самостійності, бажанні самому вирішувати свої проблеми. Однак, ця потреба поєднується з прагненням партнера до опіки.

3. У сфері емоційного сприймання: а) невротично викривлена потреба в постійному захопленні і прихильності близьких (чоловіка, дружини, дітей); б) форма емоційної підтримки не відповідає власним потребам, тому поведінка партнера сприймається як поведінка незацікавленої людини, травмуючи та пригнічуючи.

На думку В. Сисенко [11, с. 16] для конфліктної сім'ї є характерними: автономність потреб і бажань шлюбних партнерів, яка часто супроводжується стресами і конфронтацією; згасання любові; відсутність психологічної підтримки; зростання замкнутості і відчуженості; втрата взаємоповаги; відсутність узгодженості щодо ведення господарства; важкий емоційний фон сімейних стосунків. В. Сисенко виділяє такі причини подружніх конфліктів:

1. Конфлікти на основі несправедливого розподілу праці. Головним у розподілі сімейних обов'язків є саме їх узгодженість, внаслідок чого і традиційна, і егалітарна модель сім'ї можуть бути досить прийнятними для сімейного благополуччя, якщо вони задовольняють обох партнерів. Якщо ж члени сім'ї по-своєму розуміють власні ролі і пред'являють один одному не узгоджені очікування та вимоги, сім'я наперед є конфліктною.

2. Конфлікти на основі незадоволеності певних потреб. Кожен партнер хоче задовольнити власні потреби у шлюбі. Водночас, партнери досить часто не знають справжніх потреб один одного, тому не задовольняють їх.

3. Суперечки через недоліки у вихованні. Багато конфліктів в молодих сім'ях виникають через розбіжності у правилах сімейної поведінки, які партнери за-своїли у батьківських сім'ях [12, с. 47].

Низка авторів зазначає, що конфлікти в молодій сім'ї виникають з об'єктивних або суб'єктивних причин [10; 13]. Під об'єктивними причинами розуміються проблеми, що виникають внаслідок динаміки сім'ї: народження дітей, їх дорослішання, поява в сім'ї нерідних дітей або нерідних батьків,

смерть або розлучення батьків. Також до об'єктивних причин відносять фактори, що впливають на сім'ю ззовні незалежно від її особливостей: рівень добробуту суспільства, стан культури й освіти тощо. Варто зазначити, що сімейні конфлікти виникають при неузгодженості стосунків у сімейних парах за одним або декількома факторами. У молодій сім'ї такими факторами можуть бути: фізичний, матеріальний, культурний, сексуальний, психологічний.

Конфлікт у молодих сім'ях має свої функції, зокрема допомагає утворити нові системи цінностей сім'ї, прийняти загальні ціннісні орієнтації подружжя, на основі яких відбуватиметься ототожнення їх потреб, інтересів, бажань і намірів. При цьому, конфлікт може сприяти усвідомленню егоїстичних установок чоловіка та дружини, що припускає відмову від пошуку і використання маніпулятивних технік впливу на іншого і розвиток альтруїстичних рис власної особистості [14, с. 35].

З метою вивчення подружніх конфліктів було проведено дослідження серед тридцяти молодих сімей м. Києва. В результаті були виявлені причини і фактори виникнення сімейних конфліктів, а саме: ведення спільного господарства (розподіл обов'язків, побутове навантаження, уявлення про побутові ролі у взаєминах); виховання дітей (розподіл батьківських ролей, ставлення до дітей, розбіжності в стилях виховання); партнерські відносини (статус у парі, проблема розуміння, поваги, вірності, сексуальні стосунки); житлові проблеми (невпорядкованість побуту, проживання з родичами); шкідливі звички (пияцтво, азартні ігри, неохайність); фінанси (економічний внесок кожного з членів родини, розподіл грошей, контроль сімейного бюджету); спілкування і взаємини з батьками та родичами; організація і проведення дозвілля.

Були визначені зони конфліктів і їхній характер – хронічні або ситуативні. Під зоною ми розуміли сферу сімейного життя, пов'язану з будь-якою функцією сім'ї. Найчастіше молоді сім'ї мають конфлікти в таких сферах: побут – 32,7%; організація і проведення дозвілля – 26,5%; спілкування і взаємини з батьками та родичами – 31,6%.

Було досліджено способи поведінки в конфлікті, що найчастіше використовують чоловік і дружина. Виявилось, що переважаючими є спроби пристосування і розуміння партнера, пояснення і бесіди, ситуативні уникання зіткнень, скандали, лайки, образи, спроби вплинути на зміну партнера. В половині конфліктів беруть участь лише чоловік і дружина, в інших випадках до них залучаються батьки і діти – 23,6%, друзі і знайомі – 21%, інші особи – 3,6%. В родинях зі стабільними відносинами також трапляються конфлікти, однак вони не є руйнівними, оскільки в таких сім'ях чоловік і дружина використовують конструктивні способи їх вирішення. Варто зазначити, що сам рівень конфліктності не створює тип конфліктної сім'ї. На це впливає тенденція конфліктів до хронічного перебігу через неконструктивну поведінку чоловіка або дружини при виникненні у них розбіжностей.

У процесі дослідження було визначено схильність чоловіків і жінок до конфліктності та їх стиль поведінки у конфліктних ситуаціях. З цією метою використовувалася тест К. Томаса (адаптований варіант Н. Гришиної) «Стиль конфліктної поведінки» [15]. Отримані результати свідчать, що в ситуації конфлікту бажаними для респондентів є такі форми поведінки, як співробітництво (чоловіки – 33%; жінки – 30%) і компроміс (чоловіки – 20%; жінки – 33%). Однак, переважаючими у повсякденному сімейному житті є уникнення (чоловіки – 66%; жінки – 60%) і пристосування (чоловіки – 66%; жінки – 60%). На підставі отриманих даних ми також можемо зробити висновок, що чоловіки і

жінки переважно намагаються уникати конфліктів і не загострювати їх. Вони прагнуть виключити такі стилі поведінки як суперництво (чоловіки – 54%; жінки – 36%) і пристосування (чоловіки – 30%; жінки – 30%). Варто зазначити, що такі стилі поведінки у конфлікті як пристосування, конкуренція, уникнення є непродуктивними та призводять в результаті до негативних наслідків. На наш погляд, більш виграшними й ефективними стратегіями поведінки у конфлікті для обох шлюбних партнерів є співпраця та компроміс.

З метою дослідження ступеня задоволеності-незадоволеності використовувався тест-опитувальник задоволеності шлюбом (В. Столін, Т. Романова, Г. Бутенко) [16]. В результаті дослідження було виявлено, що 30% чоловіків і 37% жінок володіють високою безпосередньою задоволеністю відносинами з партнером у шлюбі; 43% чоловіків і 40% жінок – середньою; 27% чоловіків і 23% жінок – низькою.

З метою попередження та подолання подружніх конфліктів в молодих сім'ях варто акцентувати увагу на ролі психологічного консультування і сімейної психотерапії. Психологічне консультування є видом надання допомоги молодому подружжю при вирішенні проблем міжособистісної комунікації. При необхідності дослідження глибоких особистісних проблем, які стали причиною виникнення конфліктів у молодій сім'ї, використовується психотерапія.

Нині у сімейній психотерапії найбільшою популярністю користуються динамічний і біхевіористичний підходи, які розглядають подружню дисгармонію з точки зору внутрішньої мотивації поведінки членів сім'ї, а психотерапевтичний вплив спрямований, перш за все, на зміну та набуття нових форм поведінки шлюбних партнерів. На сеансах сімейної психотерапії вивчаються випадки нездійснених сподівань, що обумовлені попереднім, отриманим головним чином у дитинстві, життєвим досвідом. Це забезпечує керування взаємною позитивною поведінкою подружжя й набуття необхідних соціальних знань і навичок, особливо щодо спілкування та спільного вирішення сімейних проблем.

Детально вивчивши сімейний мікроклімат, психолог може застосовувати різні форми й методи корекції порушень міжособистісних стосунків. Зокрема, ефективним є укладання контракту між подружжям. В його основі – письмова угода, в якій чоловік і дружина чітко визначають свої вимоги до партнера стосовно поведінки й обов'язків, які вони мають виконувати. Крім цього, можна скористатися і такими типами контрактів як «око за око» і «контракт доброї віри». Перший представляє собою домовленість, де один із членів сімейної пари погоджується змінитись у відповідь на зміни іншого. Другий краще використовувати в атмосфері недовіри. Його сенс полягає у тому, що подружжя зобов'язується змінити свою поведінку і ці зміни закріпити незалежно від змін іншого.

При вирішенні подружніх конфліктів у молодій сім'ї за допомогою психолога є ефективною техніка вирішення проблем, особливістю якої є те, що вирішенню однієї проблеми присвячується один сеанс. Вона складається з таких етапів [17, с. 20]: 1) окреслення проблеми в конкретних проявах поведінки (яку увагу хоче отримати шлюбний партнер; що варто зробити чоловіку або дружині, щоб шлюбний партнер відчував, що до нього проявляють увагу тощо); 2) відстежування і називання почуттів, які переживаються, в процесі обговорення проблеми сім'ї; 3) формування і розвиток навичок висловлювання шлюбному партнеру вдячності, вміння захочувати, хвалити; 4) власне вирішення проблеми – чоловік і дружина пропонують власний варіант

вирішення проблеми, уникаючи критики; із запропонованих варіантів обираються декілька, вони обговорюються, щоб дійти згоди; згода подружжя повинна бути чітко і конкретно сформульованою.

Є. Шапошніков [18, с. 49] рекомендує методи, які варто застосовувати в сімейній психотерапії, зокрема:

1. Вказівки. Це висловлювання психотерапевта про необхідність виконання або дотримання певних дій. При цьому, конкретно і прямо вказується на те, що варто зробити для вирішення проблеми або конфлікту. Директиви поділяють на прямі і парадоксальні. У випадку парадоксальної директиви справжня її мета протилежна озвученій – психотерапевт вимагає певних дій, розраховуючи, що подружня пара вчинить навпаки.

2. Вивчення сім'ї. Підґрунтям будь-якої директиви є психологічний розрахунок, який передбачає врахування великої кількості фактів про сім'ю в цілому та індивідуальні особливості кожного з подружжя.

3. Вплив прикладом. У процесі сімейної психотерапії часто пригадується значна кількість різноманітних ситуацій із минулого. При цьому «впливають» проблемні для подружжя аспекти взаємостосунків. Подружжя реагує на них, самостійно коментує і намагається знайти рішення, що влаштовує обох. Психотерапевт повинен відстежувати приховані проблеми і навести приклад їх вирішення.

4. Сімейна дискусія. Це обговорення подружжям широкого кола проблем, що торкаються їхнього життя, а також способів вирішення різноманітних сімейних питань. Метою сімейної дискусії може бути, наприклад, корекція викривлених уявлень про різноманітні аспекти сімейних стосунків. Як результат – виникнення сумніву щодо правильності і непохитності переконань одного з членів подружжя, які раніше вважалися очевидними й єдино можливими.

5. Для покращення комунікації і взаємної емпатії між членами сім'ї використовується кольорова сигналізація. Кожний колір позначає певні почуття. Кожен із подружжя звертається до шлюбного партнера з різними запитаннями, у відповідь інший показує кольорову картку, яка відповідає почуттю, що переживається у даний момент.

6. Програвання сімейних ролей. Це програвання ролей в ігрових формах, що символізують сімейні стосунки (наприклад, гра у «сім'ю звірів», в якій беруть участь чоловік – кіт, дружина – кішка), «обмін ролями» (ігри, в яких подружжя міняється між собою ролями), «живі скульптури» (відображення в позах різноманітних аспектів сімейних стосунків).

Підсумовуючи викладене вище, можна зробити такі **висновки**: основними причинами і факторами виникнення подружніх конфліктів у молодих сім'ях є ведення спільного господарства, виховання дітей, партнерські відносини, житлові проблеми, шкідливі звички, фінанси, спілкування і взаємини з батьками та родичами, організація і проведення дозвілля. Виявлено, що на момент дослідження переважаючими у сімейному житті респондентів є такі стилі поведінки в конфліктних ситуаціях, як уникнення і пристосування, які є непродуктивними та в подальшому можуть призвести до негативних наслідків. Також було з'ясовано, що 30% чоловіків і 37% жінок володіють високою безпосередньою задоволеністю відносинами з партнером у шлюбі; 43% чоловіків і 40% жінок – середньою; 27% чоловіків і 23% жінок – низькою. Використання психологами і соціальними педагогами розглянутих методів у роботі з подружжям допоможе попередити та подолати конфлікти, що виникають у молодій сім'ї.

Література

1. Ничипоренко С.В. Молодіжна сімейна політика в Україні / С. В. Ничипоренко. – Умань: Видавець «Сочінський», 2011. – 217 с.
2. Помиткіна Л.В. Психологія сім'ї : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. В. Помиткіна, В. В. Злагодух, Н. С. Хімченко, Н. І. Погорільська. – К. : Вид-во «НАУ-друк», 2011. – 272 с.
3. Словник-довідник для соціальних працівників та соціальних педагогів / За ред. А. Й. Капської, І. М. Пінчук, С. В. Толстоухової. – К. : УДЦССМ, 2000. – 260 с.
4. Зуйкова Е. М. Молодая семья / Е. М. Зуйкова, Н. В. Кузнецова. – М.: Инфра-М, 2006. – 186 с.
5. Гурко Т. А. Молодая семья в большом городе / Т. А. Гурко, М. С. Мацковский. – М. : Просвещение, 1986. – 218 с.
6. Постовий В. Г. Сучасна сім'я і її педагогіка / В. Г. Постовий. – К. : Логос, 1994. – 63 с.
7. Алексєєнко Т. Ф. Педагогічні проблеми молоді сім'ї. Навч. посіб. / Т. Ф. Алексєєнко. – К. : ІЗМН, 1997. – 256 с.
8. Козырев Г.И. Введение в конфликтологию: Учеб. пособ. / Г. И. Козырев. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2001. – 176 с.
9. Левкович В.П., Зуськова О.Э. Психология конфликта / В. П. Левкович, О. Э. Зуськова. – СПб. : Питер, 2001. – С.118-132.
10. Вітенко І.С. Основи психології [Текст] : підручник / І. С. Вітенко, Т. І. Вітенко. – Вінниця : Нова Книга, 2001. – 255 с.
11. Сысенко В.А. Супружеские конфликты / В. А. Сысенко. – М. : Мысль, 1989. – 73 с.
12. Сысенко В.А. Устойчивость брака. Проблемы, факторы, условия / В. А. Сысенко. – М.: Мысль, 1981. –156 с.
13. Семиченко В.А. Мистецтво взаєморозуміння. Психологія та педагогіка сімейного спілкування: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. А. Семиченко, В. С. Заслуженюк. – К.: Веселка, 1998. – С. 180-201.
14. Елизаров А.Н. Конфликт и динамика семейного развития / А. Н. Елизаров // Вестник РАТЭПП Российской ассоциации телефонной экстренной психологической помощи. – 1995. – № 2. – С. 32-37.
15. Семиченко В.А. Психологія педагогічної діяльності: Навч. посіб. / В. А. Семиченко. – К.: Вища школа, 2004. – 335 с.
16. Психологические тесты / Под ред. А. А. Карелина: В 2 т. – М.: ВЛАДОС, 2001. – Т. 2. – С. 173-179.
17. Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э. Г. Эйдемиллер, В. В. Юстицкис. – СПб. : Питер, 2008. – 672 с. – (Мастера психологии).
18. Шапошников Е.А. 1000+1 совет семейного психотерапевта. – М.: Изд-во «АСТ», 2003. – С. 23-27.

REFERENCES

1. Nichiporenko S.V. Molodlzhna slmeyna polltika v UkraYinl / S. V. Nichiporenko. – Uman: Vidavets «Sochlnskiy», 2011. – 217 s.
2. Pomitklina L.V. Psihologlya slm'Yi : navch. poslb. [dlya stud. visch. navch. zakl.] / L. V. Pomitklina, V. V. Zlagoduh, N. S. Hlmchenko, N. I. Pogorllska. – K. : Vid-vo «NAU-druk», 2011. – 272 s.

3. Slovnik-dovldnik dlya sotslalnih pratslvnlkv ta sotslalnih pedagoglv / Za red. A. Y. KapskoYi, I. M. Plnchuk, S. V. TolstouhovoYi. – K. : UDTsSSM, 2000. – 260 s.
4. Zuykova E. M. Molodaya semya / E. M. Zuykova, N. V. Kuznetsova. – M.: Infra-M, 2006. – 186 s.
5. Gurko T. A. Molodaya semya v bolshom gorode / T. A. Gurko, M.S.Matskovskiy. – M. : Prosveschenie, 1986. – 218 s.
6. Postoviy V. G. Suchasna slm'ya I YiYi pedagoglka / V. G. Postoviy. – K. : Logos, 1994. – 63 s.
7. AIEksEEenko T. F. Pedagoglchnl problemi molodoYi slm'Yi. Navch. poslb. / T. F. AIEksEEenko. – K. : IZMN, 1997. – 256 s.
8. Kozyirev G.I. Vvedenie v konfliktologiyu: Ucheb. posob. / G. I. Kozyirev. – M.: Gumanit. izd. tsentr VLADOS, 2001. – 176 s.
9. Levkovich V.P., Zuskova O.E. Psihologiya konflikta / V. P. Levkovich, O. E. Zuskova. – SpB. : Piter, 2001. – S. 118-132.
10. VItenko I.S. Osnovi psihologlYi [Tekst] : pldruchnik / I. S. VItenko, T. I. VItenko. – Vlnnitsya : Nova Kniga, 2001. – 255 s.
11. Syisenko V.A. Supruzheskie konfliktyi / V. A. Syisenko. – M. : Myisl, 1989. – 73 s.
12. Syisenko V.A. Ustoychivost braka. Problemyi, faktoryi, usloviya / V. A. Syisenko. – M.: Myisl, 1981. –156 s.
13. Semichenko V.A. Mistetstvo vzaEmorozumlnnya. Psihologlya ta pedagoglka slmeynogo spllkuvannya: navch. poslb. [dlya stud. visch. navch. zakl.] / V. A. Semichenko, V. S. Zasluzhenyuk. – K.: Veselka, 1998. – S. 180-201.
14. Elizarov A.N. Konflikt i dinamika semeynogo razvitiya / A. N. Elizarov // Vestnik RATEPP Rossiyskoy assotsiatsii telefonnoy ekstrennoy psihologicheskoy pomoschi. – 1995. – # 2. – S. 32-37.
15. Semichenko V.A. Psihologlya pedagoglchnoYi dlyalnosti: Navch. poslb. / V. A. Semichenko. – K.: Vischa shkola, 2004. – 335 s.
16. Psihologicheskie testyi / Pod red. A. A. Karelina: V 2 t. – M.: VLADOS, 2001. – T. 2. – S. 173-179.
17. Eydemiller E.G. Psihologiya i psihoterapiya semi / E. G. Eydemiller, V.V.Yustitskis. – Spb. : Piter, 2008. – 672 s. – (Mastera psihologii).
18. Shaposhnikov E.A. 1000 1 sovet semeynogo psihoterapevta. – M.: Izdvo «AST», 2003. – S. 23-27.

ИССЛЕДОВАНИЕ СУПРУЖЕСКИХ КОНФЛИКТОВ В МОЛОДЫХ СЕМЬЯХ

**О.В. ПОЛОЗЕНКО, кандидат педагогических наук, доцент
кафедры социальной работы и психологии Национального
университета биоресурсов и природопользования Украины**

***Аннотация.** В статье отражены основные причины и факторы возникновения супружеских конфликтов в молодых семьях, акцентировано внимание на их типичных проявлениях, исследованы стили поведения в конфликтных ситуациях, степень удовлетворенности-неудовлетворенности браком, очерчены формы и методы коррекции нарушений межличностных отношений, которые помогут предотвратить и преодолеть супружеские конфликты в молодых семьях.*

Ключевые слова: супружеский конфликт, молодая семья, причины конфликтов

RESEARCH OF MATRIMONIAL CONFLICTS IN YOUNG FAMILIES

O. POLOZENKO, the candidate of pedagogical science, the associate professor of National university of life and environmental sciences of Ukraine

***Summary.** Principal reasons and factors of origin of matrimonial conflicts are reflected in the article, attention is accented on their typical displays, styles of behavior are investigational in conflict situations, the degree of satisfaction-dissatisfaction with marriage, are outlined forms and methods for correcting violations of interpersonal relations, which will help prevent and overcome marital conflict in young families.*

Key words: matrimonial conflict, young family, reasons of conflicts

УДК 159. 942.2:620

ПРОБЛЕМАТИКА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У БАЗОВИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ МВС ІЗ ФОРМУВАННЯМ МОТИВАЦІЇ ДО ПОДАЛЬШОГО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ ВІДПОВІДНО ДО ПРОФІЛЯ

О.М. ХЛОНЬ, кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри соціальної роботи та психології
Національного університету біоресурсів і природокористування України

***Анотація.** В статті висвітлені проблеми підготовки фахівців у базових вищих навчальних закладах МВС із формуванням мотивації до подальшого професійного самовизначення відповідно до профіля*

***Ключові слова:** вищі навчальні заклади, мотивація, самовизначення, фахівець, профіль*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Проблематика професійного самовизначення фахівців, що навчаються у вищих навчальних закладах, завжди була одним із пріоритетних напрямів дослідження у наукових колах. Слід відзначити, що обрання особою, що навчається, певної спеціалізації в умовах сьогодення ще не гарантує обрання нею відповідного напрямку діяльності в подальшому після закінчення такого закладу. В результаті цього ми спостерігаємо негативну тенденцію, коли спеціаліст змушений працювати не за профілем, відчуваючи при цьому значні складнощі в роботі. Фактично він має наново освоювати зовсім нову для нього професію, якою досконало не володіє, втрачаючи при цьому вже набуті навички та уміння.

Особливо гостро така проблема проявляється в органах внутрішніх справ. Через ряд причин особи, які закінчують навчання у вищих навчальних закладах системи МВС, не завжди впевнені, що потраплять на роботу згідно з тією спеціальністю, якою вони оволодівали. Звісно, така ситуація суттєво ніве-

© О. М. Хлонь, 2015